

-====-
FLL/fll

EXPEDIENT: Etnologia 1988/16

ASSUMPTE: Protecció i restauració de una campana gòtica

LOCALITAT: Alfara del Patriarca

INTERESSATS: Església parroquial de Sant Bertomeu d'Alfara del Patriarca
Ajuntament d'Alfara del Patriarca
Servei de Patrimoni Immoble

El Dr. FRANCESC LLOP I BAYO, Tècnic d'Etnologia del Servei del Patrimoni Cultural Moble,

I N F O R M A

sobre una campana gòtica existint en el campanar de la parroquial de Sant Bertomeu d'Alfara del Patriarca, coneguda amb motiu de l'inspecció realitzada per veure la viabilitat d'instal.lar una reixa en el campanar.

La campana és un exemplar de petites dimensions (aprox. 35 cm de diàmetre), de un característic bronze verd, típic de les campanes de la época (per una major relació de coure en la composició metàlica).

Està parcialment mutilada: la única ança exterior de bronze que tenia, com a campana xicoteta, està aserrada, i tampoc existeix l'anella interior de ferro que serveix per a lligar el batall. En compte d'elles hi ha quatre forats en la corona de la campana, que no deuen afectar excessivament a la sonoritat original, i que permeten tornar a instal.lar-la.

Sembla que la campaneta serví principalment per a tocar les hores: exteriorment hi ha traces de martell mentre que l'interior a penes sembla haver estat colpejat per un batall.

La campana no té creu gravada ni cap relleu d'imatge, lo que no és massa usual. Té, en contra, un escut senyorial així com la següent inscripció en minúscula gòtica:

**vobili don jacobus corberan delet me fecit ano mdxxx
viii**

amb la particularitat que les tres darreres xifres ("8") segueixen a continuació, però a la línia inferior.

Sembla que la campana estava anteriorment a la torre, i que en 1936 fou deixada per a sonar les hores; les altres foren destruïdes.

La campana és una peça interessant i poc usual en terres nostres: tant a penes hi ha bronzes tan antics d'orige no eclesial. Per això mereix un estudi més en profunditat.

Pel que fa a la conservació i protecció, la campana mereix una doble actuació: per una banda ser inclosa en els Inventaris del Patrimoni Moble pel seu interès, evitant per tant la seua destrucció fins i tot en el cas infaust que es trencara.

Per altra banda, i comptant amb l'interès del senyor Rector d'Alfara del Patriarca,

sembla convenient tornar a instal·lar la campana de manera que pugua tornar a tocar, de manera manual i lo més aproximada a la tradicional i original.

Això planteja un problema sobre el definitiu ús de la campana, que estarà fortament relacionat amb la manera de restaurar-la. Si la campana, pel seu origen "civil" i per la seua utilització fou destinada a tocar les hores, caldria probablement retornar-li eixa funció.

Caldria, per això, fer una ança exterior probablement de ferro i instal·lada mitjançant els actuals forats de la corona. Pensant en el ús de la campana com a timbre de rellotge, hauria d'estar fixada a un entramat de bigues de fusta, interior a la torre i damunt de les campanes actuals; el conjunt de peces de fusta tenen com a finalitat preservar i reforçar la sonoritat tradicional que quedaria molt desvirtuada amb unes bigues de metal com les que solen posar ara.

Podria pensar-se en posar un batall interior a la campana que permetera, mitjançant unes cordes, els repics manuals: històricament les campanes de rellotge, que estaven inicialment al toc exclusiu de les hores, eren també repicades en casos excepcionals. Així, la campana de les hores del Campanar Nou o Micalet de la Seu de València fou badada, una de les voltes, "fent alegries per una victòria del Rei Nostre Senyor". De tota manera, si es decidira posar aquest batall interne caldria assegurar-se que el seu ús no coincidira amb el martell externe de les hores: un doble colp simultani podria trencar una campana de tan gran valor històric i sonor.

Per l'interés de la campana, i esperant iniciar un procés de restauració i recuperació de la sonoritat tradicional, sembla oportú, a curt terme, estudiar i inventariar-la, així com demanar que siga conservada en lloc protegit: el seu tamany reduït i el valor històric son molt atractius per al mercat.

Açò és tot el que tinc l'honor d'informar a V.I. qui no obstant resoldrà com més convinga.

València, 1 de agost de 1988

Vist i plau
EL CAP DEL SERVEI

IL.LM SR. DIRECTOR GENERAL DEL PATRIMONI CULTURAL